

FARR:s kursdag 17-03-25, "**Asylrätt med förhinder - omvägar och utvägar**"

Inledning av Sanna Vestin: "Sverige, vad var det som hände?"

/texten här kompletterad med delar ur avslutningsanförande samma dag - "Hur står vi ut?"

Vad var det som hände i Sverige? Jag har stått på olika scener i ett och ett halvt år nu och försökt svara på den frågan. En del av er kommer att känna igen valda delar. Men varje gång har berättelsen vridits ett kvarts varv, med nya regler och nya aktörer som dragits in men också nya insikter om hur allt tillämpas i praktiken och påverkar oss.

Om vi börjar med vad som hände 2015 så kom det ovanligt många flyktingar till Sverige. De var också ovanligt synliga. Eftersom vi hade haft öppna gränser inom EU länge och mellan de nordiska länderna ännu längre, så har flyktingarna de senaste decennierna inte märkts av särskilt mycket just vid ankomsten. De har själva tagit sig vidare från gränsen.

Men den där speciella hösten var allas uppmärksamhet på flyktingströmmen i Europa och när så många kom på en gång blev det en grej att de behövde tas emot och det behövdes rejält med extraresurser. Frivilliga ställde upp men polisen såg också ett säkerhetsproblem.

I Stockholm funkade det ganska bra mellan frivilliga och myndigheter. Moskén samarbetade med kyrkan. Frivilliga lagade mat, ordnade övernattningsplatser och skjutsade.

I Malmö däremot blev det strid. Där vi såg människor som hämtade andan och skaffade information, såg polisen människor som försvann. Där vi såg en volontär som hjälpte en tonåring att komma till Migrationsverket, såg polisen en kidnappare. Polisen hindrade frivilliga från att prata med flyktingarna. Flyktingarna skulle föras direkt till Migrationsverket.

Polisen ville ha gränskontroller för att ha kontroll över vilka som kom in. Men för att få införa gränskontroller måste det finnas ett ordnings- och säkerhetsproblem. Det polisen lyfte fram var att barn försvann och att människor inte sökte asyl direkt. Det blev flyktingarna själva som pekades ut som ordnings- och säkerhetsproblemet. Det var lite märkligt för det var inte precis de nyanlända som slängde brandbomber.

Så vad var det som var så farligt med att människor reste vidare genom Sverige? I alla år tidigare har asylsökande tagit sig till Migrationsverket på egen hand, kanske efter att ha landat hos bekanta ett par dagar. De har rest och vistats illegalt sedan de lämnade sitt hemland, ibland flera år tidigare. Att de reser illegalt beror på att våra ledare i EU-länderna har bestämt att det ska vara så, det finns inte legala vägar.

Många av ungdomarna från Afghanistan till exempel, de har aldrig bott lagligt nånstans, eftersom deras föräldrar är papperslösa. De var jätteglada över att ha kommit till en trygg plats där polisen inte slåss, men de hade ingen aning om att folk var jätteupprörda över att de inte sökte asyl just i Malmö just den dagen.

Polisen fick igenom att gränskontroller infördes och det blev förbjudet att resa vidare från gränsen. Alla som kom söderifrån skulle söka asyl i Malmö. Men i och med att alla skulle forslas från färjorna och tågstationerna direkt till Migrationsverket så blev situationen ohållbar. Flera tusen asylsökande i veckan kan funka om de sprids ut över landet. Det funkar inte om alla ska söka asyl på en punkt. Dessutom ville myndigheterna inte längre samarbeta med de frivilliga som hade sovplatser. Hellre fick asylsökande sova på gatan, vilket skedde typ en natt.

Därför öppnade polisen Malmömassan och definierade den som en del av gränsen. Man får ju inte ta folk i förvar utan vidare i Sverige. Men det här var inte Sverige utan Sveriges gräns. I mässhallen i Malmö, med barnfamiljer som sov på pappskivor och några få toaletter för hundratals människor, där skapades bilden av systemkollaps. Det var inte antalet flyktingar, det var hanteringen.

Uttrycket systemkollaps handlar om mycket mer än det som hände vid gränsen såklart. Men gränshanteringen är ett exempel på mekanismerna. Det är sant att flyktingar drabbades. De fick bo för trångt, en del fick inte vård, en del barn fick inte full skolgång meddetsamma, en del ensamkommande togs om hand av lycksökare. Och de som jobbar i mottagningen led förstås av att de inte räckte till. Men kollapsade våra system? Nej. De flesta i Sverige berördes över huvud taget inte.

De asylsökande var för opålitliga för att få söka asyl på egen hand. När de väl sökt asyl var de fortfarande misstänkta. De flesta får inte arbeta. De hålls isolerade på förläggningarna om inte annat genom att de inte har råd att ta sig därifrån. Ändå fanns nyckeln där, på förläggningarna. De har själva tagit sig hit. De skulle också kunna fortsätta bidra. Om det nu var sådan brist på platser, varför såg vi inte asylsökande stå och spika sängar? Varför undervisar inte asylsökande lärare i skolorna som skrek efter lärare?

Hur kan ett så stort tillskott vara ett hot mot välfärden, samtidigt som ekonomerna bekräftar att Sveriges ekonomi går som tåget?

Det är många som anklagat regeringen för brist på kristänkande. Jag tycker snarast att det var för mycket. Ser man flyktingarna som konstiga varelser som ska hållas i karantän tills de fått beslut så blir det problem. Det var myndigheten för samhällsskydd och beredskap som rapporterade till regeringen varje vecka. De sattes in som överrock till andra myndigheter.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är en krismyndighet, det är deras jobb att beräkna hur stor risk det är för att olika katastrofer ska inträffa. Sätter man in krismyndigheten som raster mellan sig själv och världen, då kommer man att se en kris.

Den ohållbara situationen som skapats genom panikhantering blev sedan motiveringen när regeringen plötsligt deklarerade att de inte tänkte välkomna flyktingar längre utan istället göra allt för att avskräcka människor från att söka asyl i Sverige.

Första steget blev id-kontroller utanför Sveriges gräns som skulle hindra de flesta asylsökande att över huvud taget nå Sverige. Tåg och bussar som går över gränsen till Sverige får inte ta med någon passagerare som inte har giltig id-handling. Att köra någon med bil eller båt definieras som människosmuggling - det vet vi nu efter ett antal domar.

Regeringen kan fortfarande säga att Sverige följer flyktingkonventionen eftersom alla som söker asyl vid Sveriges gräns får sin sak prövad. Men i praktiken har man sett till att de flesta som skulle vilja göra det inte får möjlighet.

Nästa steg som också annonserades den 24 november 2015 var den tillfälliga begränsningslagen. Det är den som innebär att alla uppehållstillstånd ska tidsbegränsas. Bara barn och barnfamiljer som redan sökt asyl den dagen regeringen höll presskonferens skulle undantas. Begränsningslagen innebär också att familjeåterförening hindras för stora grupper trots att de fått uppehållstillstånd i Sverige för att de inte kan återvända till sitt hemland. Dessutom innebär lagen att möjligheten att få stanna av humanitära skäl begränsas kraftigt - det var åtminstone regeringens avsikt. I paketet från regeringen ingick också att åldersbedömningar skulle börja användas i större utsträckning, men just det står inte i den tillfälliga lagen. En ny lag om det är på gång och passerar riksdagen nu i dagarna.

En sak som är viktig att hålla i huvudet är att den tillfälliga lagen inte säger något om att färre skulle få asyl, alltså få stanna för att de har behov av skydd. Det ingår ingenting alls om hur asylbedömningar ska göras. Eftersom uppehållstillstånden är tidsbegränsade så kan såklart fler utvisas efter ett uppehållstillstånd. Men i och med att lagen bara är treårig och tillstånd av flyktskäl kommer att förlängas mer eller mindre automatiskt, så är det inga jurister som väntar sig att de som haft skydd ska börja utvisas.

Den tillfälliga lagen säger heller ingenting om vilka som ska få bo var, hur mottagandet för 18-åringar ska vara, vilka som ska få gå i skolan och såna saker. Den handlar inte heller om hur personer med utvisningsbeslut ska behandlas.

Men det var flera nya lagar och regler som trädde i kraft under förra våren. Jag kommer inte att ta upp alla här, men några av de viktigaste.

Den 1 juni ändrades LMA-lagen, Lagen om Mottagande av asylsökande. Asylsökande har ju rätt att bo i Migrationsverkets boenden om de inte ordnar något eget och de har rätt till ett visst ekonomiskt bistånd. Tidigare har biståndet sänkts eller dragits in för de som fått utvisningsbeslut men inte samarbetar, och de som håller sig undan utvisning har förstås inget bistånd alls. Men från och med 1 juni förra året dras allt boende och bistånd in direkt så fort tidsfristen för att lämna Sverige frivilligt löpt ut.

Lagändringen gäller bara vuxna utan barn, men har ändå fått drastiska konsekvenser eftersom ganska många befinner sig i limbo med utvisningsbeslut som inte kan verkställas. Det finns 18-åringar som fortfarande är placerade i ungdomsvård, det finns sjuka som har svårt att lämna sina sängplatser och det finns personer som faktiskt håller på att försöka ordna resan. Som en bieffekt har dessa också fått svårt att få tillgång till vård som de egentligen har rätt till, eftersom vården är van att få se LMA-kortet som bevis på att någon är asylsökande eller papperslös.

En annan lagändring går ut på att ingen statlig myndighet behöver ta ansvar för att asylsökande får svenskastudier eller sysselsättning under tiden de väntar på beslut. Ansvaret kommer att hamna på frivilligorganisationer. Så var det redan i praktiken. Men nu är det lagstadgat.

Bilden av 2016 blir inte komplett utan att nämna att ett återtagandeavtal undertecknats med Afghanistan och tvångsutvisningar skulle återupptas. De allra flesta återvändanden rubriceras fortfarande som frivilliga. Det genomförs genom kraftiga påtryckningar på dem som får utvisningsbeslut att de ska uppsöka ambassaden och skriva på för att inte lämnas över till polis.

Många får höra att de är absolut tvungna att underteckna papperet där det står att de återvänder frivilligt, vilket ju är lite märkligt. Men i bakgrunden finns hotet att man ändå kan utvisas med tvång oavsett om man skriver på. Undertecknandet sker för att slippa de mest förnedrande formerna och i hopp om att få ut ett ekonomiskt bidrag.

Det konstiga är att andelen afghaner som får utvisningsbeslut stiger trots att säkerhetssituationen i landet förvärras, något som också visas i Migrationsverkets egna rapporter. Amnesty Internationals rapportör i Afghanistan, Horia Mosadiq, beskrev efter Amnestys seminarium i förra veckan att hon blev chockad när hon förstod hur många som utvisas härifrån till ett land där Sveriges egen ambassadpersonal inte törs gå ut på gatan utan färdas i skottsäkra bilar eller i helikoptrar. - Jag förstår inte hur Sveriges regering ska kunna uttala sig med trovärdighet i människorättsfrågor i fortsättningen, sa Horia Mosadiq till Dagens Nyheter.

Nu talar jag mycket om afghaner, dels för att afghanerna är många och de flesta bara var barn när de sökte asyl, dels för att det går att verkställa utvisningar dit. Men det finns också många andra från krigshärjade länder, till exempel somalier och irakier och palestinier från Syrien, som hamnat i fällan och blivit papperslösa här om de inte kan utvisas.

Ungefär hälften av dem som får utvisningsbeslut brukar återvända utan att polisen behöver ingripa. Men av de ärenden som överlämnas till polisen, verkställer polisen bara en bråkdel. Den stora mängden blir papperslösa. De är inte deporterade men deporteringsbara, aldrig säkra.

Det är lite ironiskt att regeringen från början skyllde på barnen som försvann. Vem bryr sig nu om papperslösa tonåringar?

När polisministern Ygeman pratade om 80.000 som ska utvisas, så beror det inte på att regeringen satt ett mål utan helt enkelt på det stora antalet asylsökande 2015. Om de skulle få stanna i ungefär samma andel som året innan så skulle uppemot 80.000 att få utvisningsbeslut. Det var ett exempel han tog, inte ett beslut. Däremot har regeringen tagit en del beslut om hur de där utvisningsbesluten ska kunna verkställas.

Exempel på nya regler är att migrationsverket ska kunna begära handräckning av polis direkt för att avhysa människor med utvisningsbeslut från förläggningarna istället för att invänta kronofogden. Polisen ska få rätt att handgripligen föra människor till en ambassad för identifiering, när en utvisning ska verkställas. Och det ska bli lättare att söka efter papperslösa på olika sätt.

Polisen har på eget initiativ börjat leta med hjälp av socialtjänsten. Det är inte en ny lag utan snarast ett exempel på att en anständighetsgräns passerats utan att det finns några nya regler. Ännu har polisen inte börjat gå in i skolor. Det finns inget lagförbud mot det heller. Det har bara varit en tyst överenskommelse att så gör inte polisen i Sverige. Men det är svårt att lita på gamla oskrivna anständighetslagar i dessa dagar.

Det som oroar mig är inte bara att fler hamnar i förvar, den skillnaden är egentligen marginell. Det är hela situationen i Sverige. De tiotusentals som faktiskt får uppehållstillstånd får bara tidsbegränsat och många splittras från sina familjer, bara det gör det ju svårt att leva ett normalt liv. Samtidigt har vi de andra marginaliserade. Fattiga Eu-medborgare, tredjelandsmedborgare från andra EU-länder. De har ännu mindre rättigheter än asylsökande och papperslösa.

Det jag är rädd för nu är alltså inte systemkollapsen. Jag är rädd för det nya systemet. Där människor i tillfällig otrygghet är ett naturligt inslag, vi lever på dem och skäms inte för det.

Alla de här människorna kommer att vara på jakt efter arbete på vilka villkor som helst, vitt om man har chans på uppehållstillstånd, svart om det bara är för att överleva.

De som lever här utan rättigheter, de har inte heller skyldigheter, inga lojaliteter. De kan inte straffas ut för de är redan utanför. Uppdelningen i kategorier gäller inte bara permanenta kontra tillfälliga uppehållstillstånd och papperslösa. Det finns nu en lång rad kategorier efter vad slags uppehållstillstånd man har som ger olika rättigheter. Det är extremt svåröverskådligt.

Bara för några veckor sedan meddelade Migrationsverket att de som får en viss typ av tidsbegränsade uppehållstillstånd i grundärenden enligt utlänningslagens paragraf 5:11, - det är sådana som skulle varit tidsbegränsade även enligt den ordinarie utlänningslagen - De som får såna tillstånd ska inte få dagersättning eller boende från Migrationsverket.

Anledningen - häng med nu - är att personer som får uppehållstillstånd enligt den paragrafen inte kommunplaceras eller kan komma in i en etableringsplan. Och eftersom de inte omfattas av etableringen så kan de inte heller omfattas av undantaget från etableringen och få stöd från Migrationsverket medan de är undantagna. Hängde ni med? Nej, det är inte lätt. Det tycker inte socialen heller när de utstötta traskar dit.

De olika kategorierna med olika rättigheter har också gjort reglerna för att ansöka om familjeåterförening till ett extremt svårbegripligt pussel. Tidigare var det ganska lätt att kolla på Migrationsverkets hemsida vad som gällde.

Kategorierna är många, gråzonerna också. Men summan av det hela är ändå att det blir ett klassamhälle där det finns en oändlig mängd kategorier men där uppdelningen i grunden går efter etnicitet och nationalitet. Det betyder inte att det inte finns någon chans. Välutbildade syrier kommer att ta sig igenom motgångarna, ambitiösa afghanska ungdomar kommer också att göra det om de får en chans, fast de kanske inte gått i skolan alls. Människor kommer att fixa det precis som människor från fattig underrklass av egen kraft i alla tider har klarat sig. De har alltid varit med och byggt upp landet mot alla odds.

Arbetarna i fattigsverige fick support från välfärdssamhället som byggdes upp just för att man insåg att alla gav sitt och det var smart att ge dem något tillbaka.

Vår nuvarande regering valde inte den lösningen när de ställdes inför utmaningen av så många nyanlända. Istället för att ta ett starkt grepp för integration, så bestämde de sig för att tala om för de nyanlända: Ni ska INTE tro att ni kommer att integreras här. Samtidigt talar alla om integration. Regelverken och projekten avlöser varandra för att underlägga integrationen.

Man kan diskutera vad som är viktigast, individens chans eller samhällets styrka. Men våra förfäder tyckte tydligen att alla tjänade på att samhället inte föll isär. Jag tror det också. När vi försöker rädda flyktingarna så räddar vi också samhället.

När flyktingarna som väntar på beslut eller fått tidsbegränsat tillstånd skriver till FARR så frågar de inte "varför får jag så lite bidrag, varför är boendet så dåligt - även om de nog kunde ha skäl att fråga så. Istället frågar de varför de måste gå sysslösa så länge. De blir vansinniga när de inte får läsa svenska eller straffas ut från etableringen för att de själva skaffat sig bostad och praktik.

De senaste veckorna har jag letat information just om hur man ska bära sig åt när man fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Men ingenstans hittar jag någon samlad begriplig information, minst av allt riktad till nyanlända. Jag länkas vidare och vidare och hamnar i lagar och förordningar som hänvisar till varandra. Varje myndighet har sin egen plattform.

Inte heller direktkontakt med ansvarig på SKL hjälpte något vidare. Och när jag vände mig till personen som är ansvarig för kommunernas arbete med nyanlända här i Stockholms södra förorter så blev svaret - jag kan tyvärr inte svara på dina frågor. Allting är så rörigt.

Jag är glad att jag inte är en nyanländ som ska försöka fatta.

Jag är särskilt glad att jag inte är en nyanländ som ska försöka återförenas med min familj. Det är inte bara den tillfälliga lagen som saboterar med inskränkningar och orimliga försörjningskrav. Det är också stelbenta rutiner som omöjliggör just för människor på flykt att återförenas.

Du krävs på att gå till ditt hemlands ambassad för att få ett hemlandspass trots att de kommer att vägra för att du lämnat landet illegalt. Du krävs på att ta dig till en svensk ambassad i ett land dit du inte har rätt att resa och riskerar att bli fängslad. Barn som blivit föräldralösa vägras söka till närmaste släkting i Sverige för att - ja, just för att de inte har någon vårdnadshavare som kan söka åt dem. Det här är inte nya regler. Men de lägger sten på börda och drabbar fler när många hänger ovälkomna och fastnar vid gränserna.

Det som har hänt under 2016 är som ni hör inte bara lagändringar. Oskrivna regler har försvunnit, nya har tillkommit, oftast mer restriktivt. Ibland har myndigheterna gått längre än vad regeringen hade tänkt.

Ett flagrant exempel på det är att Migrationsverket i juli annonserade en ny praxis för ensamkommande barn. Bakgrunden är att minderåriga som inte kan bevisa ett eget skyddsbehov gentemot hemlandet ändå brukade få stanna om det inte finns några anhöriga som kan ta emot dem i hemlandet. Att utvisningsbeslut för barn inte får verkställas utan ordnat mottagande står i lagen och det har inte ändrats.

Det Migrationsverket nu bestämde var att barn i den situationen bara skulle få tidsbegränsade tillstånd fram till att de fyller 18, framför allt de som var 16 eller äldre men också en del yngre barn. Det här krävde ingen lagändring men det fick till följd att mängder av barn väntades få tillfälliga tillstånd även om de sökt asyl före 24 november 2015. Regeringens undantag sattes ur spel för den här gruppen.

Flera ändringar i förordningar och kommunernas regler drabbade ensamkommande barn. Kommunerna skulle inte längre få ersättning för mottagande av ungdomar över 18. Långt innan innan den ändringen skulle träda ikraft började nästan alla kommuner att ta sin hand från barnen på 18-årsdagen. Det ledde för de flesta att de på egen hand fick ta sig till ett boende för vuxna någon annanstans i landet där Migrationsverket erbjöd plats.

Eftersom skolorna inte har skyldighet att låta dem som fyllt 18 komma in i en ny skola om de inte har uppehållstillstånd så blev konsekvensen att många tvingades hoppa av gymnasiet. Andra bodde mer eller mindre på gatan hellre än att lämna skolan.

Nån gång under hösten tog Migrationsverket nästa steg. Jag vet inte hur det där bestämdes, för Migrationsverkets chefer svär sig fria och skyller på dåligt utbildade handläggare. Vad det än berodde på så började allt fler ungdomar från ca 15-16 års ålder skrivas upp i ålder, i de flesta fall utan någon medicinsk bedömning.

Det är klart att det finns ungdomar som uppgett fel ålder, det är fullt begripligt när man försöker få stanna och överleva. Men det märkliga var att de här uppskrivningarna skedde i massomfattning. Av de afghanska ensamkommande barn som fick beslut i höstas fick de flesta samtidigt ett beslut om att de samma dag blivit 18. I de flesta fall skedde det utan motivering över huvud taget och ibland trots rader av intyg som bekräftade att det rörde sig om ett barn. Bröder blev plötsligt tvillingar eller till och med trillingar.

På grund av det här blev det i praktiken inte så många som omfattades av Migrationsverkets praxis att barn utan ordnat mottagande skulle få tidsbegränsade tillstånd eller uppehållstillstånd med uppskjuten verkställighet. Genom att de skrevs upp i ålder kunde de helt enkelt få ett vanligt utvisningsbeslut samma dag.

En stor del av ungdomarna hade inte fått någon indikation om att åldern skulle skrivas upp förrän de fick beslutet. Hanteringen har dömts ut både av JO och av Migrationsverket själva och den 18 februari stoppades just den här typen av beslut. Nu ska istället nya röntgenmetoder börja användas och vad det ger vet vi inte än.

Men det här har redan lett till att flera tusen ungdomar drabbades av 18-årsreglerna mycket plötsligt, ut ur familjehemmet eller hvb-hemmet, ut ur skolan, god man försvinner, flytta till en okänd stad. De flesta men inte alla har samtidigt fått ett utvisningsbeslut. Det pågår en hård strid ute i kommunerna nu om att låta ungdomarna komma in i skolorna igen och behålla god man åtminstone tills beslutet om åldern vunnit laga kraft.

Mitt i alltihop föreslog regeringen att ungdomar kan få förlängda uppehållstillstånd - om de går i gymnasiet. Tack Fridolin, men vet du hur många 18-åringar som inte får gå kvar hur gärna de än vill? Vet du hur många som får utvisningsbeslut istället för det där tillfälliga uppehållstillståndet de behöver för att få förlängt med den nya lagen?

De är övergivna av samhället och av de vuxna de lärt känna. De saknar kamrater som försvinner från ena dagen till den andra, omflyttade, utvisade eller försvunna som papperslösa. De är överväldigade av oron för familjen och framtiden och hur de ska klara sig om de skickas till ett land de knappt kommer ihåg och där de inte vet vem som är vän eller fiende eller hur man beter sig för att inte dras in i en milis eller anklagas för att vara västerländsk.

Människan har en stark vilja att leva. När några ungdomar ändå tar livet av sig så finns antagligen inte bara Sveriges fientlighet med i bilden utan också tidigare trauman i hemlandet eller andra länder där de bott - och kanske psykisk skörhet av andra bakomliggande skäl. Men varje hemsk och tragisk död i förtid skickar nya chockvågor av ångest och desperation bland dem som upplever att de är i samma situation. Är döden lösningen för den som inte orkar ta en enda smäll till?

Döden är aldrig lösningen och jag tänker aldrig utropa att någon ska få stanna för att den hotar ta livet av sig. Vi behöver inte överdriva och säga "alla som utvisas kommer att dödas". Vi behöver inte ens påstå att alla hazara kommer att dödas i Afghanistan. Det är inte sant och det skrämmar mer än det hjälper ungdomar som behöver stöd att hantera sin asylprocess.

Men människor som är på flykt och behöver skydd har rätt att få det, oavsett om de är 15, 18 eller 50 år gamla. Det ska inte krävas id-handlingar när inga id-handlingar duger. Det ska inte krävas varken att var och en ska bevisa att den har ännu större behov än de andra, eller att alla ska bli skjutna direkt på flygplatsen.

Det ringde en journalist och frågade om jag kräver att någon ska ha ansvar för att asylsökande som tagit livet av sig ska räknas. Jadå för all del, det gör jag väl. Men främst begär jag att myndigheterna ska upphöra med sin barnfientliga och människofientliga politik och börja ta ansvar för konsekvenserna av sina beslut. Dela inte ut fler smällar. Tack.

Hur kunde vanliga hyggliga människor fatta alla dessa beslut som stötte ut ungdomarna? Det är mycket som drabbar vuxna och familjer också på liknande sätt, med omflyttningar och uppräckningar.

Jag vet faktiskt inte. Men jag tror det har att göra med regeringens åtgärds paket även om det rent juridiskt inte hör ihop. När regeringen drev igenom den tillfälliga lagen så var det mot en fantastiskt bred opinion från frivilligrörelser till fackförbund, domstolar och myndigheter. Alla förklarade vilka dåliga konsekvenser lagen skulle få. Men regeringen förklarade uttryckligen att själva syftet med lagen var att behandla människor sämre än tidigare så att andra skulle avskräckas från att komma hit.

Argumentet att människor skulle fara illa fungerade alltså inte. Det var ju meningen! Regeringen signalerade att de här människorna, de här barnen, de får man behandla illa. Den signalen gick fram. Mottot att det är OK att behandla människor illa just nu tycks ha präglat hur myndigheter har fortsatt att fatta beslut om barn och unga på flykt.

Vi hade fått veta att det är ok att behandla människor illa. Jag vet fortfarande inte var gränsen går. Antagligen skulle regeringen inte bestämma om piskstraff på torgen. Morgan Johansson har gjort helt klart att låsta containers vid gränsen, som i Ungern, inte skulle vara OK. Men var går gränsen? Hur illa kan man behandla människor som en signal? Och vad gör det med de människor du bestämmer dig för att behandla illa? Är de verkligen människor? Och vad gör det med oss bofasta eller invandrade sen tidigare som förväntas leva med det här och utföra de här åtgärderna?

Under 2015 var jag rädd för att vi skulle skapa monster av flyktingarna, genom att tränga in och isolera dem. På sätt och vis slog det in. Hur har inte de ensamkommande målats upp som värsta monstren? Men 2016 blev jag mer rädd för att det blev fritt fram för oss bofasta att släppa ut monstret inom oss själva.

Släppa ut monstret inom sig är tyvärr ingen konstig bild i dessa dagar. Tänk att bara få skita i alla fakta som Trump. Tänk att bara stänga ner diskussionen om flyktingar och lös det med en enkel mening som vår egen Donald, Donald Tusk "Don't come to Europe". Problemet löst. Tänk att bara släppa alla hämningar och säga det här är mitt, det ska ingen fattig jävel komma och ta.

Vi som är i den här salen, vi är ändå ett levande bevis för att det finns en gräns. FARR har funnits länge. Men #Vistårinteut-rörelsen är ett bra exempel på hur gränsen kan ritas upp mitt under ett skeende. Behandlingen av de ensamkommande barnen passerade en gräns som människorna i deras nätverk inte var beredda att acceptera. De kunde inte acceptera att barnmisshandel är smällar man får ta.

Det finns en gräns, där vår civilisation förhoppningsvis slår till. När en människas grundläggande värderingar och människosyn hotas då står människan inte ut.

En spännande sak som visat sig under 2016 och som pågår just nu är att det finns en gräns även för politiker och myndighetspersoner. Vi har en stark gemensam bild av Sverige som humanitär stormakt och föredöme. Det finns en nästan lika stark bild av rättssäkerheten i asylprocessen, med individuella beslut, offentliga biträden, rätt att överklaga till domstol.

Vi som har hållit på länge med asylrätt kan störas på den här bilden som aldrig har varit helt sann och definitivt inte är det nu. Många som först den senaste tiden börjat upptäcka vad som sker i asylproceduren kan vara desto mer störda av att mantrat om humanitet och rättssäkerhet fortfarande ljuger.

Men det här stör och skaver även för en del politiker, för en del beslutsfattare och en del domare. Politiker är inte en enda massa och det är inte beslutsfattarna heller. Varje nytt förslag är följden av en lång politisk förhandling och den förhandlingen fortsätter under lagstiftningsproceduren.

När regeringen kom med förslaget om förlängda uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier så var de ärligt irriterade över att migrationsverket saboterat deras uppgörelse om fortsatt permanent uppehållstillstånd för barn som sökt asyl före ett visst datum. Det är inte bara som det glunkas, utan det framgår av förslaget.

När Migrationsverket stoppade de grundlösa åldersuppskrivningarna i februari så kom beslutet efter påtryckningar inte bara från oss i frivilligrörelsen utan också från riksdagspolitiker.

Vi ser också att det finns motstridiga krafter inom Migrationsverket och rättsväsendet. Snabba beslutsfattare som räknar pinnar gör grunda bedömningar som inte har stöd i riktlinjerna. Samtidigt har de stöd i påbudet att beta av många ärenden. En del domare följer Migrationsverkets bakvända bevisföring för ålder - andra faller tillbaka på de riktlinjer och EU-direktiv som faktiskt finns och underkänner. Helt nyligen sa domarna i Migrationsöverdomstolen ifrån att ett barn som är utsatt för konkreta hot i ett inbördeskrig faktiskt ska ha skydd, inte bara få stanna för att det saknas anhöriga som tar emot.

Att det finns beslutsfattare i kommunerna som inte är nöjda med hur människor behandlas i lagstiftningen är helt klart. Tyvärr leder det till den där röran, olika regler gäller på olika ställen. Men det fina är att det går att påverka. Se här en kommun som låter gode män vara kvar åtminstone tills ett beslut om ålder vunnit laga kraft. Se där en kommun som låter gymnasister fortsätta i skolan.

Varje steg förminskas av att det berör så få. Vi kan fnysa åt att det är hyckleri att rädda några när så många far illa. Men varje människa har bara ett liv och en frihet. Det finns inget större. Vi ska tillvara våra segrar, vi ska använda dem som hävstänger och vi ska söka allianser där de finns, även om vi vet att vi inte kan luta oss tillbaka och tro att politikerna kan lösa det här åt oss.

Vi i FARR är vana vid detta för vi har alltid varit en gräsrotsrörelse som finns där de misstrodda och utstötta finns. Vi struntar inte i ett enskilt fall för att det är för litet. Tvärtom, det är de enskilda vi håller på med. Att vi också uttalar oss om politiken i stort beror på att vi ser vad den gör med de enskilda. Våra segrar har för det mesta varit små. Och så ofta har vi förlorat, år efter år.

Därför fortsätter vi arbeta med misstrodda asylsökande, strida mot orättvisa utvisningar, sprida juridisk information för att asylsökande och stödpersoner ska kunna orientera sig, försöka stoppa deportationer som inte borde ske och stötta de utstötta. Vi är för få för att finnas överallt och det är lätt att bli utsliten i den kampen.

Det kan kännas förfärligt ensamt att få ett utvisningsbeslut - varför just jag? Det kan kännas förfärligt ensamt också att kämpa emot kompisens utvisningsbeslut - är det bara jag som ser vad som händer?

Då är det viktigt att tänka på att när stora grupper har fått stanna så har det nästan alltid funnits en folkopinion bakom, människor som har reagerat och protesterat. Det har inte kommit av sig självt. Det har varit demonstrationer och namninsamlingar men allt sånt har utgått från att någon har sett den enskilda individen som drabbats.

Till slut har regeringen varit tvungen att backa. Om det inte hade varit för alla dessa starka röster skulle inte så många asylsökande ha fått stanna i Sverige och Sverige skulle inte ha haft sitt goda rykte. Det kom inte av sig självt. Det kom för att vi kämpade. Det kom för att individerna fanns där och hittade varann.

Vi går på tre ben. Juridik, politik och opinion.

Det finns alltså politiker vi kan få med oss. Samtidigt så kommer ju regeringen och riksdagsmajoriteten inte att ändra sig om de inte tror att det finns en stor opinion för det. Regeringen föreslog den tillfälliga lagen med flit. De ansåg att samhället och statbudgeten var hotade - och vad som kanske var viktigast för dem: de trodde antagligen att de skulle förlora makten om antalet asylsökande fortsatte öka. De räknade med att det fanns en flyktingfientlig opinion som skulle öka.

För att regeringen ska ändra sig krävs att de tror på att det finns en kraftig opinion för en human flyktingpolitik.

Men hur ska det gå till när de har skapat en tickande bomb? Om marginaliseringen leder till att asylsökande blir en lika obegriplig och utmanande fattig grupp som tiggarna från Östeuropa, då kommer kriminaliseringen att fortsätta, liksom främlingsfientligheten, liksom rasismen. Då kan vi glömma att få opinionen med oss på att flyktingar ska behandlas som folk.

Det är såklart viktigt att göra konsekvenserna synliga. Och därför är det absolut nödvändigt att flyktingarna själva är med i rörelsen. Det är de som vet. Men med tanke på att det nu har blivit tillåtet att behandla folk illa oavsett följderna så är jag inte säker på att det räcker att vi visar konsekvenserna.

Ska vi vinna kampen om opinionen måste vi visa att vi har gemensamma intressen, att det som skadar dessa människor skadar mig.

Så länge våra politiker motarbetar integrationen så måste vi göra det själva, vi frivilliga, det må vara aktivister, personal eller bara grannar, idrottskamrater eller med i föräldraföreningar, det är vi som måste släppa in asylsökande och papperslösa och göra det tillsammans. Och kärnpunkten är inte bara att jag som svensk ska hjälpa dom, utan att vi ska finna formerna för att syssla med gemensamma intressen och arbeta för våra egna krav.

Nu känner jag mig tjugitig, för den här ramsan har jag dragit ända sedan vi började kämpa mot den tillfälliga lagen. Det som är spännande, det är att detta faktiskt händer nu. Hela #vistårinteut-rörelsen är ett exempel. Nu har de fått med sig lärarförbund och andra basorganisationer. Alla dessa vuxna som slåss för de ensamkommande barnen slåss också för sina yrkesroller, för sin mänskliga värdighet, för att själva stå ut.

Hur står vi ut? För mig handlar det mycket om det där "vi". När jag inte står ut, då är det jag. Jag står inte ut för övermakten är så stor, jag förlorar hela tiden och jag orkar inte. Men när jag hittar andra som inte heller står ut, då finns det ett vi och bara där blir allt så mycket lättare. Det gäller förstås inte minst där flyktingarna tas emot.

Det här händer när motorcykelklubben tar med flyktingarna på tur. Det händer när flyktingarna ordnar sina egna språkkurser och bjuder in pensionärsklubben som lärare. Det händer när vårdpersonal släpper in alla på samma villkor, det händer när frivilliga jurister träffar dem. Det händer när arbetskamraterna eller skolkamraterna vägrar låta en arbetskamrat utvisas.

Det händer på ett annat plan också. Vi har pratat mycket idag om alla jävligheter som hänt under 2016. Men det som också hände under 2016 var att de frivilligorganisationer som sysslar med flyktingar enades och samarbetade mer än vi nånsin gjort. Det var inte bara vi i FARR som mötte flyktingarna som drabbades på olika sätt - det gjorde gräsrotterna i Stadmissionen, Röda Korsets cirklar, Rädda Barnens Ungdomsförbund, Amnestyfolket och många andra. Fackföreningar vaknade när deras arbetsvillkor användes som slagträ och de förväntades skylla på flyktingarna.

En ny gräsrotsrörelse föddes i Tillsammansskapet som nu är en riksorganisation. Där samlas folk som vill slåss för sin stad, sin hembygd, sina rättigheter, tillsammans. Nyanlända och infödda. Integrationsprojekten från gräsrotterna duker också upp överallt och ibland är det de nyanlända själva som sätter igång dem. Våra ungdomsstipendiater är levande exempel på detta.

Jag sa i början att varje gång jag pratar om det här har berättelsen vridits ett kvarts varv, med nya regler och nya aktörer och även nya insikter om hur allt detta tillämpas i praktiken och påverkar oss. Men varje gång jag träffar församlingar som er med alla era erfarenheter händer också något nytt.

På den här kursdagen ville vi satsa just på att samla erfarenheterna och diskutera konkret vad vi faktiskt kan göra i de individuella fallen när människor drabbas. Vi gör det därför att det behövs men också för att vi tror på att det kommer att göra skillnad också i samhället. Därför har vi så många inledare från olika håll och därför har vi lämnat mycket utrymme för diskussion i grupperna. Vi kanske inte kommer att bringa ordning i röran just idag. Men vi kommer förhoppningsvis att utnyttja nätverket, inspireras av varandras idéer och få kraft att ta nya tag.

Det är livsnödvändigt för oss att samarbeta mellan grupper som besöker förvar, grupper som stöttar papperslösa, grupper som arbetar med juridisk rådgivning. Det är livsnödvändigt att kunna ta hand om oss själva och varandra, kunna lämna över till varandra, både rent praktiskt inom våra organisationer men också därför att vi behöver de olika metoderna, för opinion, för vittnesmål, för konsekvensbeskrivningar, för snabba uttryckningar lika väl som den sega juridiken.

Och att vi finns där för varandra på marken.

Tack för att ni är där när vi behöver varann. Och tack för att ni kom hit.